

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

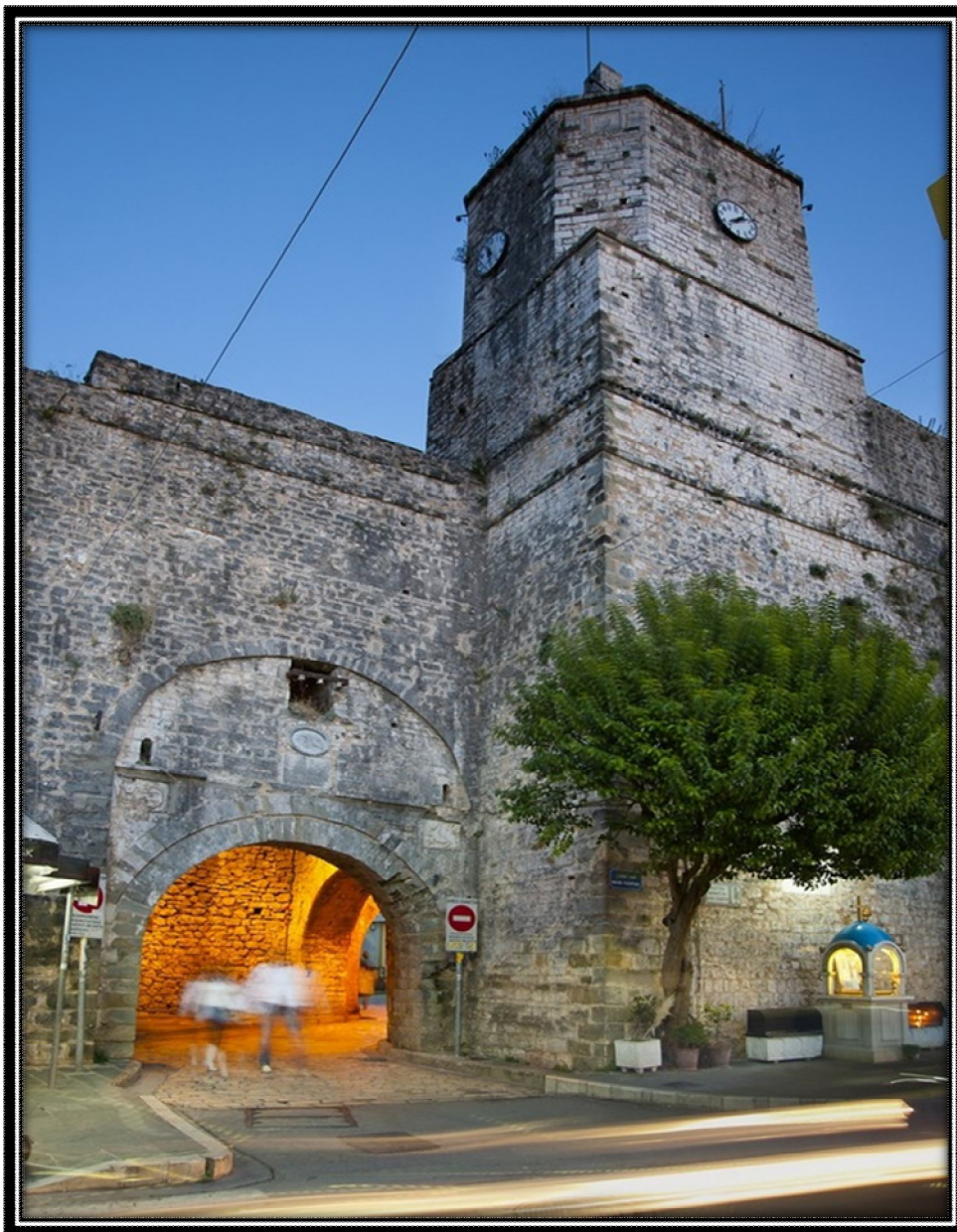
3^ο ΕΠΑΛ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΑΞΗ: Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2013-2014

ΘΕΜΑ: «ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Περιεχόμενα.....	σ.2-3
2. Ομάδα Μαθητών.....	σ.3-4
3. Εισαγωγή.....	σ.4-5
4. Στάδια Ερευνητικής Εργασίας.....	σ.5-6
5. Περίληψη.....	σ.7
6. Αρχαία Οχύρωση.....	σ.9-10
7. Βυζαντινά Τείχη.....	σ.11-12
8. Δημοτικό Εθνογραφικό Μουσείο Ιωαννίνων...σ.12	
9. Μουσείο Όπλων Φώτης Ραπακούσης.....	σ.13
10.Το Τζαμί του Ασλάν Πασά.....	σ.13-17
11.Το Χαμάμ (λουτρό).....	σ.17-18
12.Το Σουφαρί Σαράι.....	σ.18-19
13.Η νοτιοανατολική Ακρόπολη (Ιτς Καλέ).....	σ.19-20
14.Τα μαγειρεία του Ιτς Καλέ.....	σ.20-21
15.Ο Πύργος του Βοημούνδου.....	σ.21-22
16.Η Πυριτιδαταποθήκη.....	σ.22-24
17.Άγιοι Ανάργυροι.....	σ.24
18.Επίλογος.....	σ.25
19.Βιβλιογραφία.....	σ.26

ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΤΩΝ

Βλάχος Γεώργιος

Βράνος Ιωάννης

Γκότση Έλλη

Καλαμπόκη Ελένη

Κολόκας Κωνσταντίνος

Κούλη Μαρία

Κώτση Δήμητρα

Κώτση Χριστίνα

Μούτας Αθανάσιος

Νικοπούλου Γλυκερία

Νικοπούλου Χρυσούλα

Πανταζή Κωνσταντινιά

Σουλái Ρομέο

Τζιούμα Χρυσάνθη

Χαμίση Γεωργία

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: κ. Μπιστιόλη Ελένη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στο Κάστρο Ιωαννίνων με σκοπό να γνωρίσουμε την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομία της πόλης μας.

Ευχαριστούμε θερμά την κ. Μπιστιόλη Ελένη ,κλάδος ΠΕ02, για την πολύτιμη συνεργασία και βοήθεια που μας προσέφερε.

“ Πλημμυρισμένη από βλάστηση αναπαύεται στις όχθες της λίμνης, η γραφική πόλη με τους θρύλους, σαν τεράστιο πουλί που δροσίζεται στα νερά της”.

ΣΤΑΔΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

A. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει την επιλογή, την ευαισθητοποίηση και τη διερεύνηση του θέματος. Στοχεύει στη δημιουργία ενός κλίματος προβληματισμού και αναζήτησης που θα οδηγήσει ομαλά στην ερευνητική διαδικασία.

B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Στο στάδιο αυτό αποφασίζεται με τι ακριβώς θα ασχοληθούν τα μέλη της ομάδας είτε ατομικά, είτε χωρισμένα σε μικρότερες ομάδες.

Γ. ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Στο στάδιο αυτό γίνεται η συλλογή των πληροφοριών.

Δ. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Στο στάδιο αυτό ανακοινώνονται συνολικά προς όλους οι πληροφορίες. Συζητιούνται, αξιολογούνται και καταγράφονται ιδιαίτερος τα σημαντικότερα στοιχεία.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Στην αξιολόγηση αυτό που μας ενδιαφέρει είναι το κατά πόσο οι γνώσεις και οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν διαμόρφωσαν καινούργιες αξίες και συμπεριφορές που άλλαξαν παλιότερες αρνητικές στάσεις των μαθητών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ερευνητική Εργασία αναφέρεται στο Κάστρο των Ιωαννίνων. Αρχικά γίνεται μια ιστορική αναδρομή στην πόλη των Ιωαννίνων και στη συνέχεια αναφέρονται αναλυτικά τα έργα τέχνης τα οποία βρίσκονται μέσα στο Κάστρο. Παρακάτω γίνεται αναφορά στα ιστορικά σημεία:

- Αρχαία Οχύρωση
- Βυζαντινά Τείχη
- Δημοτικό Εθνογραφικό Μουσείο Ιωαννίνων
 - Μουσείο Όπλων Φώτης Ραπακούσης
 - Το Τζαμί του Ασλάν Πασά
 - Το Χαμάμ (λουτρό)
 - Το Σουφαρί Σαράι
 - Η νοτιοανατολική Ακρόπολη (Ίτς Καλέ)
 - Τα μαγειρεία του Ίτς Καλέ
 - Ο Πύργος του Βοημούνδου
 - Η Πυριτιδαταποθήκη
 - Άγιοι Ανάργυροι

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Τα Ιωάννινα γνωστά και ως Γιάννενα ή Γιάννινα είναι η πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη του νομού Ιωαννίνων και της Ηπείρου με 111.740 κατοίκους (2011). Η επίσημη ονομασία του ΟΤΑ είναι Δήμος Ιωαννιτών και συμπεριλαμβάνει τα γειτονικά χωριά. Ο κάτοικος ονομάζεται Ιωαννίτης, Ιωαννίτισσα, ή κοινώς Γιαννιώτης και Γιαννιώτισσα. Τα Ιωάννινα βρίσκονται στο βορειοδυτικό κομμάτι της ηπειρωτικής Ελλάδας, στο κέντρο του ομώνυμου λεκανοπεδίου. Είναι μία από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας με πλούσια πολιτιστική παράδοση και σύγχρονες αναπτυξιακές επιχειρήσεις. Η διάνοιξη της Εγνατίας οδού

συνδέει οδικά τη δυτική με τη βόρεια και ανατολική Ελλάδα. Στα Ιωάννινα εδρεύει το πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, με 17 τμήματα και περίπου 20.000 φοιτητές. Επίσης στα Ιωάννινα φιλοξενούνται και τμήματα του Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, με έδρα την Άρτα. Μεταξύ

των πολυπόικιλων γεωγραφικών χαρακτηριστικών της περιοχής, ξεχωριστή θέση κατέχει η λίμνη Παμβώτιδα, που παράκειται της πόλης. Άξιο αναφοράς είναι και το νησάκι της λίμνης (νήσος Ιωαννίνων), στο οποίο βρίσκεται μικρός οικισμός και διάφορα μνημεία και αξιοθέατα, όπως η τελευταία κατοικία του Αλή Πασά. Υπάρχουν επίσης έξι μοναστήρια,[2] το παλιότερο του Αγίου Νικολάου (Ντίλιου) ή Στρατηγοπούλου του 11ου αιώνα, του Αγίου Νικολάου (Σπανού) ή Φιλανθρωπινών από το 1292 μ.Χ., του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου (1506 μ.Χ.), της Ελεούσης (1570 μ.Χ.), του Αγίου Παντελεήμονος (17ου αιώνα) και της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (1851 μ.Χ.). Στο μοναστήρι του Αγίου Νικολάου (Σπανού) ή Φιλανθρωπινών δίδαξαν κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας ο λόγιος Αλέξιος Σπανός, οι μοναχοί Πρόκλος και Κομνηνός και οι αδελφοί Αψαράδες, Θεοφάνης και Νεκτάριος. Τρία χιλιόμετρα από την πόλη των Ιωαννίνων βρίσκεται το σπήλαιο Περάματος Ιωαννίνων, μήκους περίπου 830 μέτρων και εκτάσεως περίπου 14400 τ.μ. Το σπήλαιο ανακαλύφθηκε από κατοίκους

της πόλεως που προσπάθησαν να βρουν καταφύγιο από τους βομβαρδισμούς των ιταλικών αεροπλάνων το 1940.

Μπαίνοντας κανείς από την κεντρική πύλη του κάστρου, θα συναντήσει τη μικρή πόρτα που οδηγεί μέσα στις στοές της δυτικής πλευράς των

τειχών της Καστροπολιτείας και που ενώνει τις δυο πύλες που βρίσκονται στην οδό Καραμανλή.

Η είσοδος αυτή ανοίχτηκε πρόσφατα για το κοινό και ο επισκέπτης μπορεί να δει μόνο ένα μικρό, αλλά ουσιώδες τμήμα των στοών που υπάρχουν κατά μήκων των τειχών.

Οι ανασκαφές που έγιναν εκεί από την 8η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων έφεραν στο φως λείψανα από οχύρωση αρχαίου τείχους, που υπολογίζεται ότι κατασκευάστηκε την Ελληνιστική περίοδο.

Είναι ένα από τα λίγα ίχνη που βρέθηκαν ως σήμερα μέσα στη καστροπολιτεία των Ιωαννίνων και που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ιστορία της πόλης μας πηγαίνει πολύ πιο πίσω από ότι ως τώρα υποστηριζόταν. Αν και μέχρι σήμερα δεν έχει βρεθεί το στοιχείο εκείνο που θα ταυτίσει τα Γιάννινα με κάποια από τις γνωστές αρχαίες Ηπειρώτικες πόλεις.

ΑΡΧΑΙΑ ΟΧΥΡΩΣΗ

Η αρχαία οχύρωση αποτελείται από μεγάλους δομούς, που τοποθετημένοι κατά ισοδύναμο διάτονο σύστημα, εξασφάλιζαν στον τότε οικισμό μια ισχυρή οχύρωση.

Στο φως ήρθε μόνο ένα μικρό τμήμα αυτών των τειχών, μήκους περίπου 37 μέτρων και ύψος 2 ως 3 μέτρων. Πιστεύεται με σιγουριά ότι το

αρχαίο τείχος υπάρχει και σε μεγαλύτερο βάθος, κάτι που δεν γίνεται να αποκαλυφθεί εξαιτίας του υψηλού υδροφόρου ορίζοντα.

Έτσι διασχίζοντας κανείς το τμήμα αυτό των στοών μπορεί να δει τα σημεία όπου στα τείχη είναι εμφανή η αρχαία κατασκευή.

Διακρίνεται οχύρωση ύψος τριών – τεσσάρων δομών καθώς επίσης και το Βυζαντινό τοίχος που αργότερα στηρίχτηκε πάνω σ' αυτούς αλλά και η νεότερη κατασκευή που έγινε την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας και μεγάλωσε το ύψος των τειχών.

Κατά μήκος της διαδρομής έχουν τοποθετηθεί ταμπλό με χρήσιμες πληροφορίες και εικόνες, έτσι ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να παρακολουθήσει την ιστορική συνέχεια του Κάστρου και της πόλης των Ιωαννίνων. Η δεύτερη φάση της αποκατάστασης των εξωτερικών τειχών του Κάστρου των Ιωαννίνων, θα ενταχθεί στο ΕΣΠΑ όπως ανακοίνωσε η γ.γ Περιφέρεια Ηπείρου η οποία και ενημερώθηκε για τις εργασίες που έχουν γίνει μέχρι τώρα, στο Φετιχέ Τζαμί, στις στοές στην είσοδο του Κάστρου που έχει γίνει εκθεσιακός χώρος, στη θησαυροφυλάκειο, στις αποθήκες και στους περιδρόμους των τειχών.

Οι πρώτες ενδείξεις ανθρώπινης δραστηριότητας στην περιοχή των Ιωαννίνων εντοπίζονται από την Παλαιολιθική Εποχή (πριν 38.000 χρόνια). Αυτό έχει αποδειχθεί από τα λίθινα εργαλεία που βρέθηκαν στο σπήλαιο της Καστρίτσας. Η πόλη ιδρύθηκε τον 6ο αιώνα από το Βυζαντινό Αυτοκράτορα Ιουστινιανό. Η ονομασία της πιθανότατα προέρχεται από τη Μονή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου που βρισκόταν στο χώρο του κάστρου και ιδρύθηκε πιθανώς περί το 510 μ.Χ. ή επειδή ήταν υπό την προστασία του Αγίου Ιωάννη του Πρόδρομου.

Η πόλη αναφέρεται για πρώτη φορά το 527 μ.χ. από τον ιστορικό Προκόπιο με την ονομασία Ευροία.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΤΕΙΧΗ

Το επιβλητικό τείχος που αντικρίζει σήμερα ο επισκέπτης είναι, στο μεγαλύτερό του μέρος, κτίσμα του Αλυπησιά, του έτους 1815. Μέχρι τις μέρες του Αλή σωζόταν ακόμα, με αρκετές βέβαια επισκευές, το υστεροβυζαντινό τείχος που οικοδόμησε ο Κομνηνοδούκας Μιχαήλ Α΄. Ο Αλή-πασάς

κατεδάφισε τα ετοιμόρροπα τμήματα και ενσωμάτωσε στην εσωτερική παρειά του νέου τείχους όσα διατηρούνταν σε καλύτερη κατάσταση, αφού τα επισκεύασε και αύξησε το ύψος τους. Το κενό ανάμεσα στα δύο τείχη καλύφθηκε με καμάρες, που δημιούργησαν στο πάχος της οχύρωσης στοές, στο περίγραμμα των παλαιών τειχών. Λείψανα του τείχους της υστεροβυζαντινής περιόδου (13ος-14ος αι.) διακρίνονται σε αρκετά σημεία του Κάστρου, ιδιαίτερα στο κάτω μέρος του τείχους στην οδό Ιουστινιανού (αριστερά της κεντρικής πύλης), στο Μώλο, στη βορειοανατολική ακρόπολη (κάτω από το μενδρεσέ) κ.α. Η τοιχοδομία των τμημάτων αυτών είναι αμελής αργολιθοδομή με ισχυρό κονίαμα και με παρεμβαλλόμενα πλινθία, τοποθετημένα επάλληλα στους κατακόρυφους αρμούς ή σε οριζόντιες στρώσεις.

Το τείχος που κτίζει ο Αλή-πασάς το 1815, επάνω στο περίγραμμα του παλαιότερου βυζαντινού, είναι κατασκευασμένο με μεγάλες ορθογώνιες πέτρες στη βάση του και μικρότερες στο επάνω μέρος. Ισχυροί

ημικυκλικοί και τετράγωνοι πύργοι, βαθιά τάφρος στη θέση των σημερινών οδών Καραμανλή και Εθνικής Αντίστασης, ισχυρό προτείχισμα στη νοτιοανατολική πλευρά, ο προμαχώνας “Λιθαρίτσια”, στην κεντρική πλατεία της νέας πόλης, και η κατεστραμμένη σήμερα “Κούλια”, ανάμεσα στα “Λιθαρίτσια” και στο Κάστρο, έκαναν την

πόλη των Ιωαννίνων απόρθητη.

Τέσσερις μεγάλες πύλες και έξι πυλίδες εξυπηρετούσαν τους κατοίκους του Κάστρου, κοσμημένες με επιγραφές σε μαρμάρινες πλάκες και το λιοντάρι, σύμβολο του Αλή. Λείψανα των επιγραφών σώζονται ακόμα στην κεντρική πύλη, στην πύλη της Σκάλας και στην πυλίδα του Μώλου. Ευρύχωρος περίδρομος στο επάνω μέρος, με πλάτος όσο και το πάχος του τείχους, ακολουθεί το περίγραμμα της οχύρωσης.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΤΖΑΜΙ ΑΣΛΑΝ ΠΑΣΑ)

Το Δημοτικό Εθνογραφικό Μουσείο, φιλοξενείται από το 1933 στο

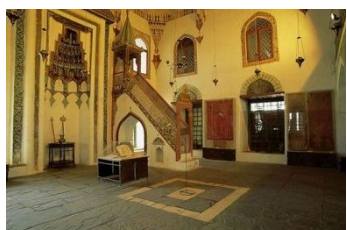

Τζαμί του Ασλάν Πασά, που οικοδομήθηκε το 1618. Το 1993 ανακαινίστηκε και πήρε την σημερινή μορφή του. Στο μουσειακό χώρο εκτίθενται κηροπήγια, κάδρα, κεραμικά βάζα και πιάτα που κοσμούσαν εσωτερικούς χώρους,

κοσμήματα, όπλα, παραδοσιακές φορεσιές, και υφάσματα καθώς και ξυλόγλυπτα έπιπλα. Μεταξύ των εκθεμάτων διακρίνουμε όπλα του Γεωργίου

Καραϊσκάκη, το πηλίκιο και το ξίφος του ποιητή Λορέντζου Μαβίλη, ένα από τα όπλα και την πίπα του Εσάτ Πασά, τελευταίου πασά των

Ιωαννίνων. Επίσης, εκτίθεται φωτογραφικό υλικό και πίνακες με θέματα από τις μάχες στο Μπιζάνι και την απελευθέρωση της πόλης των Ιωαννίνων. Στο Μουσείο, φιλοξενούνται εκθέσεις.

Εδώ, εκτίθενται η συλλογή του Βασιλείου Πυρσινέλλα με πίνακες, είδη οικιακής χρήσης και διακόσμησης καθώς και η συλλογή του Αλέξανδρου Πάλλη που περιλαμβάνει είδη οικιακής χρήσης, υφάσματα και όπλα. Τα εκθέματα αναφέρονται στους 18ο, 19ο και 20ο αιώνες. Τα θέματά τους είναι από την δραστηριότητα του χριστιανικού, μουσουλμανικού, και εβραϊκού στοιχείου στην Ήπειρο.

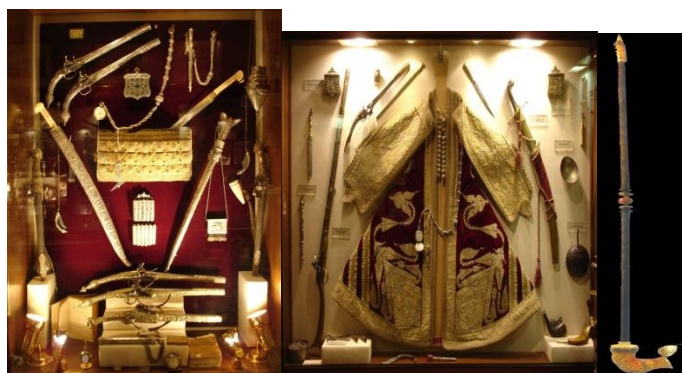
ΜΟΥΣΕΙΟ ΟΠΛΩΝ ΦΩΤΗΣ ΡΑΠΑΚΟΥΣΗΣ

Στο βορειοανατολικό τμήμα του κάστρου των Ιωαννίνων, στη παλαιά Ισλαμική θρησκευτική σχολή της πόλης.

Η συλλογή του Φώτη Ραπακούση, ενός τοπικού συλλέκτη, αποτελείται από 3 χιλιάδες αντικείμενα, που συγκεντρώθηκαν με πολλή αγάπη σε μια περίοδο 30 ετών. Η συλλογή περιλαμβάνει 800 σπάνια όπλα που αφορούν σε μια περίοδο που εκτείνεται από τα μέσα του 18ου αιώνα έως τα τέλη του 2ου Παγκόσμιου Πολέμου.

Στα εκθέματα περιλαμβάνονται πιστόλια, τουφέκια, θήκες πυρίτιδας, σπαθιά, ξίφη και κάθε είδους ελαφρός οπλισμός. Στο φυλλάδιο του Μουσείου, ο κύριος Ραπακούσης γράφει ότι το ενδιαφέρον του για τα όπλα οφείλεται στην χρήση τους σαν μέσων για την κατάκτηση της ελευθερίας και της ισότητας και όχι από τον ρόλο τους στην διεξαγωγή αιματηρών πολέμων.

Η συλλογή περιλαμβάνει ακόμη εκατοντάδες ασημένα στολίδια και άλλα αντικείμενα από την πλούσια Ηπειρωτική παράδοση αργυροχοΐας.

Το Μουσείο Όπλων στεγάζεται στη παλαιά Ισλαμική θρησκευτική σχολή της πόλης, που βρίσκεται στο βορειοανατολικό τμήμα του κάστρου των Ιωαννίνων, απέναντι από το Μουσείο της Πόλης των Ιωαννίνων.

ΤΟ ΤΖΑΜΙ ΤΟΥ ΑΣΛΑΝ ΠΑΣΑ

Το τζαμί του Ασλάν Πασά κτίστηκε το 1618 από τον πρώην βαλή της πόλης μας Ασλάν τον Α΄, λίγα χρόνια μετά την καταστολή της επανάστασης του Διονυσίου του Σκυλοσόφου (1611).

Βρίσκεται στην βορειοανατολική ακρόπολη του Κάστρου και πιθανότατα κατασκευάστηκε πάνω στον παλιό χριστιανικό ναό του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, που κατά κάποιους έδωσε το όνομα του και στην πόλη μας.

Αν και υποστηρίχτηκε από ορισμένους (όπως ο Π. Αραβαντινός) ότι το τζαμί είναι μεταγενέστερο και κατασκευάστηκε από τον Ασλάν τον Β΄ στις αρχές του 18ου αιώνα, μια έρευνα του παλιού γυμνασιάρχη της Ζωσιμαίας σχολής Χρήστου Σούλη, στις Οθωμανικές επιγραφές της πόλης μας, έδωσε την οριστική λύση στο ζήτημα.

Σε επιγραφή που υπήρχε πάνω από την εσωτερική πόρτα του τζαμιού διαβάστηκε:

«Δεν υπάρχει άλλος Θεός. Μόνον αυτός είναι Θεός και απεσταλμένος αυτού ο προφήτης Μωάμεθ. Ο Θεός, ο Μωάμεθ, ο Αβουβεκήρ, ο Ομάρ, ο Οσμάν, ο Αλή, ο Χασάν, ο Χουσέν. Ευτυχισμένος να είναι εκείνος που τόσο πολύ αγωνίστηκε για να κάνει αυτό το καλό. Να τον αξιώσει ο Θεός να αποκτήσει πραγματική δόξα σε τούτο και στον άλλο κόσμο, γιατί φρόντισε κι έκανε τέτοια καλά, δηλαδή ο γενναιόδωρος Ασλάν πασάς που ξόδεψε την περιουσία του σε έργα θεάρεστα και έχτισε το τζαμί τούτο, το ωραίο, το καλό και ευάρεστο. Η αόρατη μυστηριώδης φωνή, όταν το είδε τελειωμένο είπε:

Να διατηρείται αιώνια στερεός και ακλόνητος ο ιερός αυτός οίκος:
(1028=1618)».

Το τζαμί που βρίσκεται στερεωμένο πάνω στον βράχο του κάστρου ήταν κατασκευαστικά ένα πολύ δύσκολο εγχείρημα για την εποχή του.

Ο Κώστας Νικολαιΐδης στο βιβλίο του για την πόλη μας, μας μεταφέρει μια λαϊκή δοξασία για το πως κτίστηκε το τζαμί:

«Το τζαμί το έχτισε στα 1618 ο Ασλάν πασιάς που ήταν διοικητής των Γιαννίνων. Χτίστηκε σε ανάμνηση του θριάμβου της νίκης των Τούρκων και της συντριβής του κινήματος του Διονυσίου Σκυλοσόφου το Σεπτέμβριο του 1611. Κατά την παράδοση, ο Ασλάν πασιάς ο νικητής ανέβηκε στο κάστρο έχοντας μαζί του τον πρωτομάστορα. Του έδειξε τη θέση που θέλει να χτίσει το τζαμί. Ο πρωτομάστορας όταν είδε το χάος του γκρεμού κάτω, αποκρίθηκε στον πασιά:

– Πασιά μου, δύσκολα να θεμελιώσεις τόσο μεγάλο κτίριο εδώ επάνω.

Τότε ο Ασλάν πασιάς, έσυρε τον πρωτομάστορα ως την άκρη των βράχων προς τη λίμνη. Τον κρατάει επάνω στην άκρη του γκρεμού με το ένα χέρι και με το άλλο τραβάει από τη βαθιά τσέπη του καφτανιού, χούφτες φλωριά και τα ρίχνει μέσα στο χάος της λίμνης, φωνάζοντας:

– Με τούτα, γίνεται μάστορα, γίνεται;

Ο πρωτομάστορας του αποκρίνεται τρομαγμένος:

– Πασιά μου, έτσι που σκορπίζεις εσύ τα φλωριά, και στον αέρα θεμελιώνεται...».

Ο Ασλάν Πασάς ευτύχησε να δει το ιστορικό του δημιούργημα τελειωμένο αφού όπως μας λέει η παράδοση πέθανε μόλις το τζαμί κατασκευάστηκε. Πριν όμως πεθάνει φρόντισε ακόμη και για τη συνέχεια της λειτουργίας του αφού το

προικοδότησε με μεγάλη ακίνητη περιουσία και το κατέστησε το πλουσιότερο της πόλης μας.

Όταν το πλήρωμα του χρόνου έφτασε για τον Ασλάν Πασά, στο χώρο του τεμένους κατασκευάστηκε ένας περίτεχνος τουρμπές. Εκεί τοποθετήθηκε η σορός του μαζί μ' αυτόν της πασίνας του.

Και οι απόγονοι όμως της δυναστείας του Ασλάν φρόντισαν για τη συνέχεια του Τζαμιού.

Στον προαύλιο χώρο του κατασκευάστηκε μεντρεσές (ιερατική σχολή) που συμπληρώθηκε και από τα απαραίτητα συνοδευτικά κτίρια.

Δημιουργήθηκε το κτίριο της εστίας, για να καλύψει τις ανάγκες των σπουδαστών, ενώ κτίστηκε και βιβλιοθήκη, σε χώρο πολύ κοντινό του μεντρεσέ.

Έτσι η ακρόπολη του τζαμιού, κατά την περίοδο της Οθωμανικής κυριαρχίας, αναδείχτηκε σε ένα σπουδαίο θρησκευτικό και πνευματικό κέντρο.

Το Τζαμί του Ασλάν Πασά έγινε το πιο γνωστό κτίριο στην πόλη μας.

Κατά το πέρασμα των αιώνων, ζωγραφίστηκε και αργότερα φωτογραφήθηκε εκατομμύρια φορές.

Είναι σίγουρα το πιο προβεβλημένο μνημείο της πόλης μας και το πιο αναγνωρίσιμο.

Στέκεται επιβλητικό πάνω από την λίμνη και προκαλεί τον θαυμασμό του επισκέπτη. Το 1670 όταν ο Τούρκος περιηγητής Εβλιά Τσελέπη επισκέφτηκε την πόλη μας έγραψε για το τζαμί:

«Δεσπόζει όλης της πόλεως και είναι τερπνό, ωραίο και φωτεινό. Καλύτερη τοποθεσία δεν υπάρχει καμία άλλη στη πόλη. Τα παράθυρα της ολόγυρα στοάς του, είναι μεγάλα και κρυστάλλινα και το εσωτερικό στρωμένο με τάπητες. Ο άμβωνας του μιναρέ του, είναι τεχνικότατος και φαίνεται σα να μη στηρίζεται πουθενά».

Και εσωτερικά του ναού ο επισκέπτης του εντυπωσιάζεται, ιδιαίτερα από τα σπουδαία αραβουργήματα που καλύπτουν τον χώρο.

Άξια θαυμασμού είναι επίσης και η γλυπτική διακόσμηση που υπάρχει.

Φυσικά το κυρίαρχο χρώμα είναι το πράσινο, το χρώμα του Ισλάμ.

Παλιότερα, σύμφωνα με τις περιγραφές των επισκεπτών, το εσωτερικό του τεμένους ήταν στρωμένο με πλούσιο περσικό τάπητα, που πλένονταν κάθε χρόνο στα νερά της Παμβώτιδος.

Μετά την ανταλλαγή του πληθυσμού, το 1924, το τζαμί έπαψε να λειτουργεί.

Κατά τη διάρκεια της κατοχής, τα φασιστικά στρατεύματα προξένησαν αρκετές ζημιές στο ναό και στον προαύλιο χώρο του.

Περιπέτειες όμως είχε και ο μιναρές του τζαμιού που λίγο παλιότερα, τον 19ο αιώνα, καταστράφηκε τρεις φορές από κεραυνό.

Για πρώτη φορά αυτό έγινε το 1841, ακολούθησε η καταστροφή στις 2 Ιουλίου του 1873 (η ανέγερσή του στοίχησε τότε 60.000 γρόσια) ενώ τελευταία φορά κτυπήθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου του 1875.

Το 1892 στο τζαμί τοποθετήθηκε αλεξικέραυνο παρά τις αντιρρήσεις του Σεΐχη του και το πρόβλημα λύθηκε.

Σήμερα στο Τζαμί του Ασλάν Πασά στεγάζεται το Δημοτικό Μουσείο της πόλης μας.

Έτσι δίνεται η ευκαιρία στο επισκέπτη να θαυμάσει μεταξύ των σπουδαίων εκθεμάτων και τον μοναδικής ομορφιάς εσωτερικό χώρο του τζαμιού.

ΤΟ ΧΑΜΑΜ (ΛΟΥΤΡΟ)

Νότια της βιβλιοθήκης διατηρείται, σε κακή κατάσταση σήμερα το μοναδικό στην Ήπειρο σωζόμενο δημόσιο λουτρό της Τουρκοκρατίας. Η πρώτη οικοδομική φάση του λουτρού πρέπει να είναι αρκετά πρώιμη (16ος-17ος αι.). Στη συνέχεια ανακαινίστηκε αρκετές φορές, όπως έδειξε η πρόσφατη έρευνα.

Το συγκρότημα έχει τριμερή διάταξη. Ο πρώτος μεγάλος τετράγωνος θολοσκέπαστος χώρος είναι το αποδυτήριο. Ακολουθεί στενόμακρη καμαροσκέπαστη αίθουσα όπου βρίσκονται τα αποχωρητήρια στη δεξιά πλευρά. Η τρίτη είναι η κυρίως αίθουσα του λουτρού. Πρόκειται για σταυροειδή χώρο με θολοσκέπαστες τις κεραίες. Στις γωνίες του τετραγώνου υπάρχουν μικρά θολοσκέπαστα δωμάτια. Στο ανατολικό μέρος, το οποίο καταλαμβάνει σήμερα νεότερο κτίσμα, είναι

διαμορφωμένη η καμαροσκέπαστη δεξαμενή και οι φούρνοι για το ζέσταμα του νερού. Το λίθινο δάπεδο στηρίζεται στους κίονες και τους πεσσούς των υποκαύστων, που καταλαμβάνουν τα δύο ανατολικά διαμερίσματα. Λίθινα πεζούλια περιτρέχουν τη

βάση των πλευρικών τοίχων του αποδυτηρίου, ενώ στο κέντρο του υπάρχει αναβρυτήριο. Μέσω πήλινων σωλήνων στους τοίχους, οι οποίοι παράλληλα χρησίμευαν και για τη θέρμανση του χώρου, γινόταν η κυκλοφορία ζεστού και κρύου νερού που έρεε από τις γωνιακές βρύσες. Τα πήλινα κοσμήματα και η χρήση πλίνθων, οι αριστοτεχνικές διακοσμήσεις των πολυεδρικών επιπέδων των κογχών και το φως που έμπαινε από τα υαλόφρακτα ανοίγματα των θόλων δημιουργούσαν εξαιρετικά ευχάριστη ατμόσφαιρα.

ΣΟΥΦΑΡΙ-ΣΕΡΑΙ

Απέναντι από το λουτρό, ένα μεγάλο και επιβλητικό κτίριο, το Σουφαρί-σεράι, κυριαρχεί σε ολόκληρο το χώρο. Πρόκειται για το οικοδόμημα που στέγαζε τη Σχολή Ιππικού του Αλή, ένα ογκώδες, μακρόστενο, λιθόκτιστο κτίριο, το οποίο καλύπτεται από τέσσερις παράλληλες δίριχτες στέγες. Τοξοστοιχίες και πεσσοί στηρίζουν το δάπεδο του ορόφου, ενώ τρία μεγάλα τοξωτά ανοίγματα στη βορινή και στη νότια πλευρά διευκολύνουν την κυκλοφορία των ιππέων. Πάνω από 50 παράθυρα στον όροφο φωτίζουν το εσωτερικό και διασπούν τη μονοτονία του αυστηρού και ογκώδες κτιρίου. Λίθινη κλίμακα στηριγμένη σε τόξα οδηγεί στον όροφο από την ανατολική πλευρά. Η αργολιθοδομή της τοιχοποιίας φαίνεται ότι ήταν επιχρισμένη στον όροφο και ακάλυπτη στο ισόγειο.

Δεν είναι σκόπιμο να απομακρυνθούμε από αυτό το χώρο, πριν αναφερθούμε στο μεγάλο βυζαντινό λουτρό που αποκαλύφθηκε στην αυλή του Σουφαρί. Το μεγαλύτερο μέρος του έχει καλυφθεί από το κτίριο του 9ου Δημοτικού Σχολείου, σώζονται όμως το τμήμα των υποκαύστων και λείψανα της κύριας αίθουσας. Είναι το μοναδικό αστικό κτίσμα που αποκαλύφθηκε στο Κάστρο, κτισμένο μάλιστα πάνω σε τοίχους ελληνιστικών χρόνων, στοιχείο που ανάγει την ιστορία αυτού του τόπου αρκετούς αιώνες στο παρελθόν.

Η ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΚΡΟΠΟΛΗ (ΙΤΣ ΚΑΛΕ)

Η νοτιοανατολική ακρόπολη, εκτείνεται σε δύο επίπεδα. Τη βυζαντινή εποχή, σύμφωνα με πηγές, εδώ ήταν κτισμένες οι κατοικίες των

Γιαννιωτών αρχόντων, καθώς επίσης ο μητροπολιτικός ναός των Ταξιαρχών και ο ναός του Παντοκράτορα. Πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες στο χώρο του Ιτς Καλέ και σε μικρή απόσταση από αυτόν, έφεραν στο φως οικοδομικά λείψανα ελληνιστικής εποχής.

Στο χώρο αυτό τοποθετείται από τους περισσότερους ερευνητές η μεσοβυζαντινή οχύρωση της πόλης των Ιωαννίνων, τμήμα της οποίας αναγνωρίζεται στον κυκλικό πύργο, γνωστό ως πύργο του Βοημούνδου, που υψώνεται περίπου στο κέντρο της. Ο πύργος αργότερα με κατάλληλες προσθήκες και μετασκευές αποτέλεσε τμήμα του Σεραγιού του Αλή πασά, τα ερείπια του οποίου αποκαλύφθηκαν στη νότια πλευρά του. Η ακρόπολη αποτέλεσε επίσης το επίκεντρο της δραστηριότητας του Αλή πασά, καθώς στον χώρο αυτό ήταν κτισμένο το συγκρότημα του Σεραγιού του και τα λοιπά στρατιωτικά κτίσματα. Διαμορφώθηκε έτσι στην ακρόπολη μια ισχυρή έδρα για τον ίδιο και τους αξιωματικούς του.

Η νοτιοανατολική ακρόπολη λειτουργεί σήμερα ως επισκέψιμος αρχαιολογικός χώρος. Εκτείνεται σε δύο επίπεδα, όπου διατηρούνται αρκετά ενδιαφέροντα κτήρια, τα περισσότερα από τα οποία έχουν αναστηλωθεί από την 8η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Πρόκειται για τα ερείπια του Σεραγιού του Αλή πασά, στη θέση του οποίου χτίστηκε το Βυζαντινό Μουσείο, το «Θησαυροφυλάκιο», που φιλιξενεί μια μόνιμη έκθεση αργυροτεχνίας, τα Μαγειρεία, η μικρή Πυριτιδαποθήκη και το Φετιχιέ τζαμί.

ΤΑ ΜΑΓΕΙΡΕΙΑ ΤΟΥ ΙΤΣ ΚΑΛΕ.

Το κτήριο ανεγέρθη πιθανώς από τον Αλή Πασά κατά τα έτη 1815-1820.

Είναι ένα από τα σημαντικότερα σωζόμενα κτήρια στο χώρο της νοτιοανατολικής ακρόπολης (Ιτς Καλέ) του Κάστρου και αποτελούσε μία από τις εστίες του οθωμανικού οχυρωματικού συγκροτήματος.

Το κτήριο είναι ισόγειο, λιθόκτιστο, ορθογώνιας κάτοψης και καλύπτεται από θολωτή στέγη με τις χαρακτηριστικές καμινάδες μιας Εστίας. Ο εσωτερικός χώρος διαιρείται με ογκώδεις πεσσούς και τοξοστοιχία σε δύο επιμήκεις χώρους. Στο πάχος της βόρειας τοιχοποιίας εντοπίζεται σύστημα μικρής δεξαμενής, η οποία αποτελούσε μέρος μιας μεγαλύτερης, που επεκτείνεται στην ίδια πλευρά. Η δεξαμενή και οι βρύσες, που υπήρχαν στο εσωτερικό των «Μαγειρείων» εξυπηρετούσαν τις ανάγκες της παρασκευής του φαγητού. Για τον φωτισμό του χώρου υπήρχαν μακρόστενα παράθυρα.

Τα «Μαγειρεία» είχαν δεχθεί μικρής έκτασης μεταγενέστερες επεμβάσεις από τον τουρκικό και τον ελληνικό στρατό χωρίς να αλλοιώσουν την αρχική μορφή του. Στο κτήριο έχουν γίνει εργασίες στερέωσης και συνολικής αποκατάστασης. Σήμερα στεγάζει το αναψυκτήριο του αρχαιολογικού χώρου της εσωτερικής ακρόπολης.

Ο ΠΥΡΓΟΣ ΤΟΥ ΒΟΗΜΟΥΝΔΟΥ

Ο πύργος του Βοημούνδου βρίσκεται μέσα στην ακρόπολη του Ιτς Καλέ.

Αποτελεί ένα από τα λίγα σωζόμενα ως σήμερα δείγματα της οχυρωμένες πόλης της μεσοβυζαντινής περιόδου (9^{ος}-12^{ος}

αιώνας). Θεωρείται ότι κατασκευάστηκε 1082 από τον Νορμανδό Βοημούνδου, που την εποχή εκείνη κατέλαβε την πόλη μας. Αποτελεί τμήμα μιας νέας ισχυρής οχύρωσης που κατασκευάστηκε εκείνη την εποχή εντός του κάστρου, με στόχο την ενίσχυση της ως τότε βυζαντινή καστροπολιτεία των Ιωαννίνων. Ο πύργος της σωζόμενης οχύρωσης έχει ύψος 12,5 μέτρα και διάμετρο 7,75 μέτρα, σύμφωνα με τα αναγραφόμενα της ενημερωτικής πινακίδας που βρίσκεται στο χώρο.

Εντυπωσιακοί σώζονται μέχρι σήμερα δύο βυζαντινοί πύργοι. Ο ένας δεσπόζει στη βορειοανατολική ακρόπολη και είναι γνωστός με την παλαιότερη ονομασία του ως “πύργος του Βοημούνδου”. Πρόκειται για μεγάλο οχυρό πύργο ακανόνιστης κυκλικής κάτοψης, κτισμένο με αργολιθοδομή και παρεμβαλλόμενα πλινθία. Το ισόγειο είναι τετράπλευρο εσωτερικά και καλύπτεται με ημικυλινδρική πλινθόκτιστη καμάρα. Τον όροφο κάλυπτε πιθανώς ξυλοστέγη. Ο πύργος αποτελούσε μέρος της οχύρωσης της βορειοανατολικής ακρόπολης και με βάση ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της τοιχοδομίας χρονολογείται στα υστεροβυζαντινά χρόνια (13ος-14ος αι.). Δεν είναι δυνατόν επομένως να είναι αυτός ο πύργος του Βοημούνδου, αφού σύμφωνα με τις πηγές ο Βοημούνδος κατέλαβε τα Γιάννενα το 1082. Ο δεύτερος βυζαντινός πύργος που σώζεται είναι ο πύργος του Θωμά, νότια της σημερινής κεντρικής πύλης, στην περιοχή του Κουρμανιού. Τετράπλευρο, κτισμένος με αργολιθοδομή στο μεγαλύτερο μέρος του, είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακός, αφού το ανώτερό του τμήμα είναι κατασκευασμένο με το πλινθοπερίκλειστο σύστημα δόμησης. Πλινθινή επιγραφή επάνω από το ημικόκλιο του τόξου της εισόδου αναγράφει το όνομα ΘΩΜΑΣ. Οι μελετητές του Κάστρου (Α. Ορλάνδος, Σ. Δάκαρης, Λ. Βρανούσης) συσχέτισαν το όνομα με το δεσπότη των Ιωαννίνων Θωμά Πρελίαμπο (1367-1384), που είναι και το πιθανότερο, αφού ο ηγεμόνας αυτός είναι γνωστό ότι έκανε εκτεταμένες επισκευές και προσθήκες στο Κάστρο.

Η ΠΥΡΙΤΙΔΑΠΟΘΗΚΗ

Στη νότια πλευρά της ακρόπολης του Ιτς Καλέ βρίσκεται το κτήριο όπου εικάζεται ότι ήταν η «πυριτιδαποθήκη» του Αλή Πασά.

Εκεί στον ειδικά διαμορφωμένο αυτό χώρο, πιστεύεται ότι φυλάσσονταν τα πολεμοφόδια που ήταν απαραίτητα για την υπεράσπιση της ακρόπολης και του Σαραγιού του Πασά της πόλης μας. Στο εσωτερικό του το κτήριο έχει μια σειρά από μακρόστενα δωμάτια καθώς και ένα μονόχωρο υπόγειο που καλύπτεται με θόλο.

Η πυριτιδαποθήκη του Αλή έγινε ευρύτερα γνωστή από μια ιστορία που λέγεται ότι διαδραματίστηκε εκεί τον Γενάρη του 1822, λίγο πριν τα σουλτανικά στρατεύματα σκοτώσουν τον Πασά της πόλης μας. Μας την περιγράφει ο Κώστας Νικολαΐδης στο βιβλίο του για τα Γιάννινα:

«Ήταν οι τελευταίες μέρες του πολιορκημένου Αλή. Σαν έπεσε στα χέρια του Χουρσίτ το εξωτερικό φρούριο και η βορεινή ακρόπολη, κλείστηκε στο Ιτς Καλέ. Του απόμειναν μόνο 20 άντρες. Ο Θανάσης Βάγιας και η Κυρά Βασιλική.

Σε τούτα τα χαλάσματα που βλέπομε τώρα, που ήταν το χαρέμι του και συνέχεια οι αποθήκες, τα υπόγεια και τα λαγούμια, στη μεγάλη μπαρουταποθήκη εσώριασε κασόνια γεμάτα με μπαρούτη. Και στην πόρτα της αποθήκης, όπου πύλη ιδιαίτερη για τους στρατιωτικούς, έβγαινε λίγο πιο κάτω από την πλατεία «Κατσαντώνη», όρισε φύλακα άγρυπνο τον πιστό του Σελήμ Τσιάμη να κάθεται μ' ένα αναμμένο φανάρι στα χέρια. Και δίπλα του οι σωροί βουνό της μπαρούτης.

- Δε θα φύγεις από την αποθήκη, παρά μόνο όταν ιδείς το κομπολόγι του Βεζίρη.

Ύστερα ο Αλής μήνυσε στο Χουρσίτ:

- Άν κάνεις και θελήσεις να προχωρήσεις για το Ιτς Καλέ, φωτιά βάζω και ανατινάζω το Κάστρο. Στείλε άνθρωπο σου, να ιδεί με τα μάτια του το τι θα γίνει.

Στο μπαρουτ – χανέ έστειλε άνθρωπο του ο Χουρσίτ. Τον κατέβασε ο ίδιος ο Αλής στα υπόγεια του Κάστρου. Οχτακόσια βαρέλια μαύρη μπαρούτη και 150 κασόνια γεμάτα φυσίγγια.

Τα είδε ο απεσταλμένος. Είδε και στην είσοδο τον Σελήμ Τσιάμη με το αναμμένο φανάρι.

Ο Αλής τράβηξε από το ζωνάρι την πιστόλα, τη γύρισε κατά τη μπαρούτη και έκανε πως θα πυροβολήσει. Ο άνθρωπος του Χουρσίτ, παράλυσε από το φόβο.

Ο Αλής γελώντας σαρκαστικά του είπε:

- Αν ο Χουρσίτ αφήσει το εξωτερικό Κάστρο, τραβηχτεί στο Πέραμα και μου φέρει την αμνηστεία, φεύγω κι εγώ, θα πάω στην Ανατολή να ζήσω. Αλλιώς τους πύργους και τα παλάτια μου με όλο τους το έχει, τα τινάζω στον αέρα.

Ο Χουρσίτ δέχτηκε, με τη συμφωνία να φύγει ο Αλής στο νησί μέχρι να του φέρει το φερμάνι της αμνηστείας από το σουλτάνο.

Ο Αλής με 12 άντρες και την Κυρά Βασιλική, από τη σκάλα πίσω από το Φετιχιέ τζαμί, κατέβηκε στη λίμνη, μπήκε σε βάρκα και κλείστηκε στο μοναστήρι του Παντελεήμονα.

Στο τέλος όλα ήρθαν ανάποδα στον Αλή.

Το κομπολόγι πήγε στα χέρια του Χουρσίτ και ο ίδιος ο Χουρσίτ το έδειξε στο Σελήμ Τσιάμη».

ΆΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ

Οι Άγιοι Ανάργυροι είναι επίθετο χριστιανικών αγίων που δεν δεχόντουσαν πληρωμή για τις αγαθές πράξεις τους. Αυτοί ήταν συνήθως χριστιανοί ιατροί που σε αντίθεση με την σημερινή πραγματικότητα, προσέφεραν αμισθί τις υπηρεσίες τους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με την υλοποίηση της Ερευνητικής Εργασίας αφενός γνωρίσαμε την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά της πόλης μας και αφετέρου αποκτήσαμε κριτική σκέψη η οποία είναι απαραίτητη για να γίνουμε ενεργοί και ώριμοι πολίτες στο μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρους Λαρούς Μπριτάνια, τ.31^{ος} 1988
σελ.64-69.
2. Το κάστρο των Ιωαννίνων Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
του Πολιτισμού και Αθλητισμού, Β έκδοση, Ιωάννινα 2012.
3. Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Νομού Ιωαννίνων.
4. Νομαρχιακή Επιτροπή Τουριστικής Προβολής Νομού
Ιωαννίνων, Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης Ελληνικός
Οργανισμός Τουρισμού.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. <http://egiannina.wordpress.com>
2. <http://nylou.com>
3. <http://www.ioanninavoice.gr>